

BATALLA DE TETUÁN

¡Si n'era de pobra l'idea que la gent del Riff tenia dels valents espanyols à qui tan inicuament provocá!

Mes las grans victorias conseguidas per los qui 'ls moros consideraven sens instrucció militar ni material de guerra, ensenyá promptament que 'ls era de tot punt impossible la revenja. Y ¡cóm no, si mentres lo fatalisme, aqueixa terrorífica i ea que domina poderosament en los que creuhen que Mahoma, portava lo decaïment á las tribus africanas, los braus nets del almogàvers frisavan en ansietat perque arrivés lo jorn en que se 'ls digués:

—Aneu, valents, aneu á fixar la bàndera espanyola sobre 'ls murs de la Alcazaba que teniu devant dels vostres ulls!

No tardaren en ferho aixis. Tots los cossos d'exèrcit, feta sols abstracció del comandat pel general Rios, que 's quedá possessionat del reducte de l' Estrella y sas avingudas, emprengueren la marxa pausada y ordenadament.

L'émul de Murat avansá per la dreta portant dugas brigadas escalonadas per batallons y altres dugas á retaguardia.

Los moros, se preparan á la defensa, d'una manera tant ràpida, com lo llam.

Y l'artilleria espanyola, que va rompre 'l foch, va ser contestada per la metralla enemiga, que no va fer blanch sobre nostres valents soldats.

De cop una exclamació general ve á fixar todas las miradas sobre un mateix objectiu. ¿Qué era? ¡Horror de la guerra! Una montanya de fum, aixecantse en lo camp enemich, deya que allí havia passat alguna cosa verdaerament extraordinaria: tal era, en efecte que una granada espanyola, reventant sobre 'ls barrils de pólvora enemiga, havia fet estallar aquestos, produhint inmensitat de victimas mahometanas.

Després de una tempestat ve la calma; vingué aquell instant en que lluny de sa terra y familia, pensa l'home en las cosas que tant estima.

Mes lo toch d'atach tant esperat per nostras tropas, no tardé en sentirse per tota la línea, y 'ls cassadors, l'artilleria, caballeria, enginyers, quartel general, tots en fi com moguts per màgich ressort, acometeren las trinxeras moras, apoderantse 'n á la mitj' hora de combat. Los braus fills de Catalunya, cumplint com á bons, foren colocats á vanguar dia dels cassadors d'Alba de Tormes. Dispo-

sat l'atach, marxá de frente per atacar la columna que tancava l'extrema esquerra enemiga. Lo intransitable del terreno y la metralla dels moros va causar moltas perduas en nostres soldats.

De sopte los nostres vacilan y 'ls moros cobran fermesa.

Las tropas es trobavan cansadissimas, no podian ja més, y era precis un últim y suprem esfors. Mes ¿qui 'ls l'havia de fer donar? ¿Qui? Lo geni dels genis. L'heroe de Tetuán: en Prim. En Prim, si, que havent pogut veurer ab sa mirada de foch que durant la lluita sortian per una tronera 'ls moros més aguerrits á fer de las sevas ab sas espingardas, se li ocoregué que per allá ahont passa un home n'hi podian passar á mils y digué á sos soldats:

—Endevant, no hi ha temps que perdre. Recordeuvos lo que m'havéu promés tots. ¡A n'aquells canóns, ó á la mort!...

S'hi tirá ab fermesa, ab tanta, que 'ls moros van espantarse devant espectacle tant inesperat.

Havia trobat justament lo qu'ell volia, y passant com si fos un llam, seguit de sos ajudants Sanz y Escalante y dels oficials d'Estat Major Navarro y Obregón, va llensarse demunt l'enemich, que 'n aquells supremos moments batia á uns poch soldats d'Albuera, que passant la ratlla enemiga per lo costat dret, li juravan de terrible mort al coronel Alaminos.

Los cassadors d'Alba de Tormes y 'ls voluntaris catalans s'apoderaren en breu de las trinxeras, y la bandera enemiga quedá presonera de las nostras armas.

La victoria que allí conseguí Prim y 'ls batallons que acaudillaba fou tant complerta, que es indiscutiblement una de las més brillants páginas de la historia del més gran de 'ls generals espanyols de la última meytat de nostre sigle.

Al endemá dematí, molt avans del plasso que fixat los hi havia lo compte de Lucena, estaban ja obertas las portas de la plassa, presentantse als ulls de nostres valents lo cuadro més aterrador: morts á munts, un cementiri sens fi, una complerta desolació.

Després d'aquesta victoria, que fou la que doná terme á la guerra d'África, se firmá lo tractat de pau, regressant á Espanya nostres braus soldats y voluntaris com també Prim y demés generals.

¿Qui no recordarà l'arribada que l'hi va fer Barcelona?

¿Qui havia vist avans ni ha tornat á veurer després entusiasme més gran ni més legitim